

Porovnání variant zohlednění dětí při stanovení výše důchodu

Varianta 1: Přímá asignace části pojistného od vlastních potomků rodičům

Výhody varianty - věcné

1. Jednoznačná vazba na výsledky výchovy dětí
2. Je možné aplikovat i ve prospěch současných rodičů pobírajících důchod – nutné po přechodnou dobu zajistit doplňkový zdroj

Výhody varianty - administrativní

1. Administrativní náklady spojené se zavedením a následnou správou asignací pojistného by nemusely být velké – otázka podrobnějšího posouzení

Nevýhody varianty (a možnosti jejich eliminace) - věcné

1. Promítnutí současného znevýhodněného postavení žen vůči mužům z hlediska příjmu do výše důchodu rodičů. To by bylo možné eliminovat tak, že by se počítala společná asignace manželů rovným podílem ve prospěch rodičů obou manželů, což by však přineslo vyšší administrativní náročnost. Znevýhodněné postavení by stejně zůstalo u svobodných a rozvedených dětí.
2. Riziko, řady možných negativních dopadů, pokud by z důvodů vyšších příjmů rodiče preferovali, aby se jim rodili hlavně synové.
3. Výše důchodu by neodrážela skutečnou výchovnou i nákladovou zásluhu rodičů, ale spíše proměnlivou situaci na trhu práce, který preferuje některé profese (např. pracovníci finančního sektoru, IT ... apod.) na úkor jiných rovněž potřebných profesí (učitelé, lékaři, pracovníci sociálních služeb ...).
4. Bylo by problematické, že by se výše důchodu v průběhu času měnila v závislosti na počtu ekonomicky aktivních potomků a jejich uplatnění na trhu práce. Tím by byl potlačen jeden ze základních smyslů povinného důchodového pilíře – tedy jistoty zabezpečení ve stáří.
5. Nebylo by možné sestavovat individuální důchodové plány jednotlivců na základě budoucích imaginárních příspěvků dětí do důchodového systému v budoucnosti.
6. Zároveň s tím by se systém v období recese choval procyklicky – snížené důchody v důsledku vyšší nezaměstnanosti by snižovaly spotřebu domácností důchodců a prohlubovaly tak recesi.
7. Snížená jistota v důsledku možného rizika invalidity nebo smrti dětí
8. Výpadky příjmů stávajícího systému důchodového zabezpečení v důsledku asignovaných částek – ty by bylo možné pokrýt vyššími odvody pojistného ze strany bezdětných nebo z jiných daňových zdrojů.
9. Podpora by měla směřovat do doby faktické výchovy, kdy je objektivně potřeba – opatření se ale nevylučuje s narovnáním pojistných odvodů s ohledem zásluhy rodin s dětmi.
10. Výrazná privatizace části zdrojů oproti jinak solidárnímu nastavení I. Průběžného pilíře způsobuje jistou míru nevyváženosti z hlediska míry solidarity a zásluh v rámci tohoto pilíře.

Nevýhody varianty - administrativní

1. Problém zpětného stanovení oprávněných osob v případě rozpadů rodin a změny rodičů, kteří fakticky o děti pečovali a nesli náklady výchovy.

Varianta 2: Navýšení procentní výměry důchodu závislé na výši výdělku koeficientem za každé vychované dítě

Výhody varianty

1. Současně se společným důchodovým pojištěním manželů prakticky odstraní znevýhodněné postavení žen vůči mužům z hlediska výše důchodu.
2. Nezávislost na pohlaví vychovaných dětí.
3. Výše důchodu by s vysokou korelací odrážela skutečnou výchovnou i nákladovou zásluhu rodičů bez ohledu na proměnlivou situaci na trhu práce, který preferuje některé profese (např.

pracovníci finančního sektoru, IT ... apod.) na úkor jiných rovněž potřebných profesí (učitelé, lékaři, pracovníci sociálních služeb ...).

4. Výše důchodu by se v průběhu času nebyla závislá na počtu ekonomicky aktivních potomků a jejich uplatnění na trhu práce. To je v souladu s jedním ze základních smyslů povinného důchodového pilíře – tedy jistoty zabezpečení ve stáří.
5. Bylo by možné sestavovat individuální důchodové plány jednotlivců na základe počtu vychovávaných dětí společně v jedné domácnosti, každoročně zanesených do ročních evidenčních listů důchodového pojištění.
6. V důsledku toho by se systém v období recese choval proticyklicky – důchody by nebyly závislé na vyšší nezaměstnanosti a nepůsobily ba tak na snížení spotřeby domácností důchodců. Spotřeba důchodců by tak mohla působit proti recesi.
7. Z hlediska dlouhodobé finanční udržitelnosti se do budoucna po stanoveném přechodném období systém více vyrovná a stabilizuje a bude svými nároky lépe kopírovat budoucí počty plátců pojistného.
8. Nezávislost na riziku možné invalidity nebo smrti dětí.
9. S využitím jednoduchého procesu (u manželů doložit trvání manželství a dále, také u nesezdaných párů, prohlášení o společné domácnosti a společné výživě dětí doplněné o potvrzení od zaměstnavatele) možné aplikovat i pro současné důchodce - nutné po přechodnou dobu zajistit doplňkový zdroj.

Výhody varianty - administrativní

1. Jednoznačné a snadno administrovatelné stanovení oprávněných osob i v případě rozpadů rodin a změny pečujících rodičů, a to jednak na základě vzniku a zániku manželství, resp. na základě uplatnění slevy na děti v rámci společného zdanění a důchodového pojištění manželů spolu prohlášením o společné péči o děti v rámci společné domácnosti.
2. Administrativní náklady spojené s úpravou a následnou správou ročních evidenčních listů důchodového pojištění by nemusely být velké – otázka podrobnějšího posouzení

Nevýhody varianty (a možnosti jejich eliminace) - věcné

1. Nelze zaručit, že z vychovávaného dítěte se jednou stane plátcem pojistného - dítě může být invalidní, dlouhodobě nezaměstnané nebo se doby ekonomické aktivity vůbec nemusí dožít., Existuje však vysoká korelace, že dítě, které vidí své rodiče pracovat, bude v dospělosti také pracovat.
2. Nelze zaručit, že dítě bude plátcem pojistného právě v České republice – to lze případně ošetřit stanovením určitého minimálního počtu odpracovaných let dítěte v ČR nebo doplacením pojistného v ČR za toto minimální období. Na druhou stranu proti tomuto argumentu lze namítnout, že u žádné investice nelze zaručit, že bude daně platit právě v ČR nebo dokonce, že celý kapitál nevyvede mimo republiku.
3. Dočasně zvýšené nároky na příjmy stávajícího systému důchodového zabezpečení v důsledku vyšších důchodů se započítanými dětmi – bylo by možné pokrýt vyššími odvody pojistného ze strany bezdětných nebo z jiných daňových zdrojů. Do budoucna se dlouhodobě systém vyrovná a stabilizuje a bude svými nároky více kopírovat budoucí počty plátců pojistného.
4. Podpora by měla směřovat do doby faktické výchovy, kdy je objektivně potřeba – opatření se ale nevylučuje s narovnáním pojistných odvodů s ohledem zásluhy rodin s dětmi. Na druhou stranu je stabilizujícím prvkem z hlediska dlouhodobé finanční vyrovnanosti systému s ohledem na demografický vývoj.